

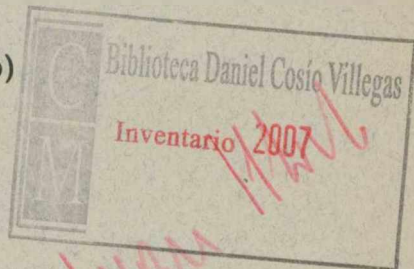
SACROSANCTUM OECUMENICUM
CONCILIUM VATICANUM SECUNDUM

SCHEMATA
CONSTITUTIONUM ET DECRETORUM
de quibus disceptabitur in Concilii sessionibus

SCHEMA DECRETI
DE MATRIMONII SACRAMENTO

(SUB SECRETO)

Biblioteca Daniel Cosío Villegas
EL COLEGIO DE MEXICO, A. C.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS — MCMLXIII

Con. Vat II
~~1507~~
R
262.8
27108
H

SACROSANCTUM OECUMENICUM
CONCILIIUM VATICANUM SECUNDUM

SCHEMATA
CONSTITUTIONUM ET DECRETORUM
de quibus disceptabitur in Concilii sessionibus

*Si in Concilio Oecumenico Vaticano Secundo discutiantur, ad dis-
cretionem Concilii Patres transmittentur.*

Ex Aedibus Vaticanis, die XIX mensis Julii, anno MCMLXIII.

SCHEMA DECRETI

DE MATRIMONII SACRAMENTO

et publicis Ecclesiae negotiis.

(SUB SECRETO)

Biblioteca Daniel Costo Villaga
EL COLEGIO DE MEXICO, A. C.

*Vendita, nelle singolarissime collezioni librarie inclinate inter libros [ ]
pedit, in [ ]*

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS - MCMLXIII

DE MATRIMONII SACRAMENTO

PROOEMIUM

Ss. mus Dominus Noster Paulus Pp. VI, in audientia hac die infrascripto impertita, statuere dignatus est ut hoc schema, in Concilio Oecumenico Vaticano Secundo discutiendum, ad eiusdem Concilii Patres transmitteretur.

Ex Aedibus Vaticanis, die XIX mensis Iulii, anno MCMLXIII.

HAMLETUS IOANNES Card. CICOGNANI

a publicis Ecclesiae negotiis

Verba, initio singulorum numerorum litteris inclinatis inter uncas [ ] posita, in redactione definitiva tollentur.

DE MATRIMONII SACRAMENTO

PROOEMIUM

1. Matrimonium est humanae consortionis principium et fundamentum. Christus Dominus illud ad verum et « magnum » (Ephes. 5, 32) Novae Legis Sacramentum evexit, et ideo totam illius disciplinam et curam Ecclesiae Sponsae Suae commisit.

Quemadmodum autem Ecclesia casti connubii constitutionem in semper firmiorem disciplinam anteactis saeculis disposuit perfecitque, ita nunc etiam pro christiani populi necessitatibus, eam peculiaribus curis prosequi et accommodare exoptat.

Patres igitur Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani Secundi de momento huius gravis argumenti persuasi, animarum pastores denuo sollicitare contendunt, ut totis viribus in sanctificandis coniugiis incumbant.

Ad hoc autem consequendum, matrimonii institutionem in sua dignitate sacramentali et perpetua firmitate quibusdam novis praesidiis fulcire volunt, sive pastorale ministerium reddendo expeditius, sive eiusdem pericula remediis opportunis praecavendo.

Providae enim leges Ecclesiae non modo divinam christiani coniugii institutionem in sua integritate ac puritate custodiunt ac fovent, verum etiam christianarum nuptiarum sanctitatem adversus quaelibet, nostri praesertim temporis, erronea principia hominumque libidinem ac pravos mores validissime communire satagunt.

Quo fiet, ut divinitus data veri matrimonii bona et gratia sacramentalis nuptiarum a Christo, venerabilium sacramentorum institutore et perfectore (cf. Conc. Trid., sess. XXIV, prooem.), promissa, ad coniuges ipsos uberiora dimanent, atque christiana vita familiae secundum divinum consilium sanctior et fidelior in dies consistat ac floreat, optatisque pace ac felicitate fruatur.

CAPUT I
DE IMPEDIMENTIS AD MATRIMONIUM

2. [*Accommodatae disciplinae principium et ratio*]. Dignitati et sanctitati matrimonii consulunt impedimenta, quae vel ex lege naturali vel praesertim ex lege positiva ecclesiastica proveniunt, quaeque celebrationi quorundam matrimoniorum ob
5 circumstantias bono nuptiarum communiter contrarias, quovis tempore obstiterunt.

Synodus Tridentina, pro condicionibus rerum et personarum ea aetate vigentibus, totam disciplinam de matrimonii impedimentis ordinavit; quae decursu temporum aliquantum mutata est,
10 praesertim per Codicem Iuris Canonici, in quo plura impedimenta ad simpliciores formas redacta, quaedam etiam suppressa sunt.

Sacrosanctum autem Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum animum suum convertens ad hodiernos mores in vita sociali, aliqua matrimonii impedimenta, quae anteactis tempo-
15 ribus consona erant, hac aetate minus bono communi accommodata aestimavit.

Experientia docet matrimonia invalida, propter memoratam rerum hodiernarum condicionem, nunc esse numerosiora.

Quaedam enim impedimenta dirimentia difficilius deteguntur, sive quia minus attenduntur, sive quia leges ecclesiasticae et civiles diversa ratione impedimenta statuunt.
20

His aliisque de causis valde aucta sunt matrimonia putativa bona fide contracta, quae nulla evaserunt ob impedimenta non detecta, quaeque ideo gratia carent sacramentali neque spes est
25 sanandi.

Bonum autem animarum postulat, ut provideatur ne matrimonium christianorum gratia sacramentali nimis frequenter sit destitutum.

Sacrosanctum autem hoc Oecumenicum Concilium ut legem ecclesiasticam novis huius temporis adiunctis adaequet, sequentia statuere decernit:
30

3. [Capita praecipuae reformationis].

I. Impedimenta gradus minoris (cf. can. 1042, § 2, CIC) abrogantur.

II. Impedimenta consanguinitatis et affinitatis non multiplicantur.

III. Votum *privatum*, quod matrimonio contrahendo quomodolibet obstet, impedimentum canonicum non constituit; sed fideles, dum ligati praedicto voto coram Deo sunt, promissis suis stare debent.

IV. Ad maiorem vero conciliandum honorem statui religioso, omne votum *publicum* perpetuum castitatis perfectae, in professione religiosa, tum sollemni tum simplici, emissum, post hac impedimentum dirimens matrimonii constituet.

Votum autem *publicum* temporale castitatis in professione religiosa emissum, matrimonium prohibet, donec cessaverit.

Professio coram Deo facta coelibatus et castitatis perfectae, quae voto, iuramento, consecratione in conscientia obliganti, ad normam Constitutionum Institutorum Saecularium firmatur, matrimonium prohibet.

— 9 —

CAPUT II

DE MATRIMONIIS MIXTIS

4. [*De matrimonio mixto temere non contrahendo*]. Indoles matrimonii religiosa et eius excelsa gratiae et coniunctionis inter Christum et Ecclesiam significatio sanctum in sponsis postulat studium, ut matrimonium, quod ipsi iniri sunt, ad illud archetypum quam proxime accedat; qua in re prae ceteris *deficiunt, qui mixtas temere inire praesumunt nuptias.*

5. [*De causis aucti numeri matrimoniorum mixtorum*]. Matrimoniis inter catholicos et non catholicos ineundis nostra aetate ansam frequenter praebent difficiles vitae condiciones, quibus plures iuvenes multaeque familiae solum patriae relinquere et longinquas regiones, laboris causa, petere coguntur, ubi diversae religionis gentes inveniunt.

Nec saepe prohiberi potest, quominus ipsum civile consortium viros ac mulieres diversae religionis ad nuptias inter se conciliandas impellat. Quae res maxime iis in locis obtinet in quibus catholici pauci sunt aut numero inferiores.

Dolendum sane est quod ob huiusmodi condiciones et praesertim ob deminutam fidelium pietatem matrimonia mixta saepius contrahantur cum damno fidei et salutis animarum atque etiam cum ipsius pacis familiaris detrimento.

6. [*De officio pastorum animarum*]. Sacrosancta haec Oecumenica Synodus Ordinarios aliosque animarum pastores obtestatur, ut *fideles a temere ineundis mixtis nuptiis avertant*, omnique studio curent. ne contra Dei et Ecclesiae leges tales nuptiae fiant. Ad quod consequendum coniuges apte erunt praeparandi, iuxta ea quae in *Instructione Pastoralis* huic Decreto adiecta, dicuntur.

Nuptiis vero mixtis celebratis, sedula cura ab Ordinariis, aliisque animarum pastoribus habenda est, ut coniuges quod ante matrimonium libere promiserunt fideliter praestent.

7. [*De normis quibus matrimonia mixta regantur oportet*]. Quo autem opportunius christiani apostolatus rationes ad tem-

porum necessitates atque adiuncta accommodentur et sacrum ministerium in re tanti momenti pastores animarum efficacius exercent, Sacrosanctum Oecumenicum Concilium leges de impedimentis mixtae religionis ac disparitatis cultus conformare statuit iuxta haec principia, quae revisendus Codex Iuris Canonici ulterius complebit. 5

a) Ipsa lex divina coniugium inter partem catholicam et non catholicam vetat, si inde periculum immineat ne pars catholica a fide deficiat.

Ipsa quoque divina lex catholicum urget coniugem ne suo desit officio prolem baptizandi et educandi in fide catholica. 10

b) Ecclesia, tamquam provida filiorum mater, prohibet ne matrimonium ineatur inter duas personas baptizatas quarum altera sit catholica, altera vero communitati religiosae non catholicae adscripta. 15

c) Matrimonium vero, contractum a persona non baptizata cum persona baptizata in Ecclesia catholica vel ad eandem conversa, ipso iure nullum est.

d) Ab his impedimentis Ecclesia pro temporum, locorum, personarumque rationibus et adiunctis dispensationem non recusat, dummodo Regnum Dei damnum inde non patiatur. 20

Quapropter necesse est, ut:

1) adsint iustae et graves dispensationis causae;

2) pars catholica sincere cautionem praestet se officio curandi baptismum et educationem catholicam prolis satisfacturam esse; 25

3) pariter cautionem praestet coniux non catholicus de comparte non avertenda a fide catholica neque impedienda ab eius religionis exercitio, atque se non repugnaturum ut proles catholice baptizetur eiusque catholicae educationi provideatur; 30

4) adsit quoque spes bene fundata de cautionum expletionem. 35

e) Coniux catholicus memor sit semper doni divini fidei catholicae, eiusque testimonium reddat cum modestia et amore conscientiam habens bonam (cf. 1 Petr. 3, 16). 35

f) Canonum praescripta circa formam substantialem celebrationis matrimonii, in matrimoniis quoque mixtis observanda sunt. 40

Insuper in celebratione matrimoniorum mixtorum quidam ritus sacri, non exclusa benedictione, etiam in Ecclesia adhibeantur; Missae autem celebratio, praesertim Missae « pro sponsis »

erit omittenda, nisi Conferentiae Episcopales in singulis regionibus aliter disposuerint.

Quo melius vero dignae celebrationi matrimoniorum mixtorum consulatur, in libris liturgicis ritus proprius inseratur.

5   8. [De facultate Ordinarii loci sanandi in radice matrimonia mixta]. Si quando coniux catholicus matrimonium invalide contraxerit ratione impedimenti vel defectus formae, et dein vera poenitentia resipuerit, Ordinarius loci sanationem in radice ad
10   normam iuris (cf. cann. 1138-1140 CIC) concedere potest, dummodo ne desint cautiones ad dispensationem necessariae, et pars
10   non catholica renuat matrimonium denuo legitima forma contrahere.

— 14 —

CAPUT III

DE CONSENSU MATRIMONIALI

9. [*De consensu matrimoniali*]. Consensus matrimonialis est prorsus necessarius et essentialis ad ineundum matrimonium, etiam quando contractus ad dignitatem sacramenti, ut inter baptizatos, elevatur.

Coniugalis enim coniunctio non oritur nisi ex libero utriusque sponsi consensu. Qui consensus est liber voluntatis actus, quo utraque pars tradit et acceptat ius coniugii proprium, atque adeo necessarius ad matrimonium constituendum, ut nulla humana potestate suppleri possit.

10. [*De vero sinceroque contrahendi animo*]. Huiusmodi consensus, qui numquam consistit nisi sit vera interior intentio, ad validitatem matrimonii necessario exterius manifestetur oportet, tum ex natura ipsa contractus bilateralis tum ex ratione sacramenti, id est signi sensibilis gratiae.

Qui matrimonium, et praecipue matrimonium christianum, celebrare volunt, recta debent intentione ad Magnum Sacramentum accedere, ne se maculent vitio simulationis aut fictionis.

Quod vitium, in re tam gravi et sacra, humano convictui et maxime dignitati christianae adeo repugnat, ut contrahentes semper censendi sint animo sincero id velle et intendere, quod exterius sive verbis sive signis proferunt.

Cum vero condiciones, etiam honestae, quae consensui matrimoniali aliquando apponuntur, pericula haud levia tum honestati nuptiarum tum earumdem validitati generare soleant, Sacrosancta haec Synodus decernit, ne matrimonium sub conditione contrahi queat, nisi ex gravi causa atque de licentia Ordinarii loci.

11. [*De Ecclesiae studio tutandi validitatem matrimonii*]. Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, non sine moerore conspiciens haud paucas matrimoniales causas, quae in tribunalibus ecclesiasticis ex aliquo consensus defectu agitantur, a prava contrahentium voluntate saepe originem ducere, omnes hortatur ut sollicite attendant ne vinculum matrimoniale periculo nullitatis exponant, neve huius generis actio-

nes, quae tot tantisque solent esse difficultatibus implexae, temere aut leviter tractandas suscipiant.

Ius canonicum iure meritoque praesumit, partes recta intentione nuptias inire voluisse ac proinde matrimonia rite celebrata
5 valida subsistere.

Ecclesia nihilominus, quia pia Mater est, propter gravissima consecraria ex perversis voluntatibus derivantia, in ea praesumptione sustinenda cedit et, ne compartes vitam peccaminosam ducere cogantur in unionibus, quae matrimonia non sunt, introductionem actionis in contrarium propter bonum animarum
10 admittit.

Qui tamen matrimonium contrahunt sine debita intentione, sciant necesse est se nequaquam ab obligatione liberari illud convalidandi, saepe hac etiam ratione ut comparti illatum damnum reparent.

— 16 —

CAPUT IV

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII

12. [*De ratione perficiendi celebrationis matrimonii formam*]. Cum matrimonium sit vere et proprie unum ex septem legis evangelicae sacramentis (cf. Conc. Trid., sess XXIV, *De sacram. matr.* c. 1), et Christus Dominus ad sacramenti dignitatem evexerit ipsum contractum matrimonialem inter baptizatos (cf. can. 1012 CIC), Ecclesiae ius proprium et exclusivum competit determinandi condiciones seu sollemnitates pro valida et licita matrimonii celebratione (cf. can. 1016 CIC).

Leges canonicas hucusque vigentes his exigentiis valde contulisse et conferre, neminem latere potest.

Cum tamen sub hodiernis legibus non raro contingat ut matrimonia, sive ob contrahentium ignorantiam, sive ob neglegentiam aut inscitiam quorundam qui celebrationi nuptiarum assistere debent, sive interdum ex malo nupturientium usu benignitatis Ecclesiae, periculo invaliditatis exponantur, Patres huius Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani Secundi volentes his defectibus mederi et firmiorem reddere matrimonii validitatem, in viginti disciplina de forma celebrationis matrimonii sequentes immutationes introducendas decernunt.

13. [*Forma ordinaria celebrationis matrimonii*]. a) Parochus et loci Ordinarius *iure proprio* valide et licite assistere possunt matrimoniis ad normam sacrorum canonum.

b) Cuilibet sacerdoti potest parochus et loci Ordinarius facultatem etiam generalem concedere, ut matrimoniis, intra fines dumtaxat sui territorii, valide assistant. Quae facultas, ut valeat, expresse dari debet. Qui vero facultatem generalem assistendi obtinuerit, eam subdelegare nequit, nisi agatur de vicariis cooperatoribus, pro paroecia cui addicti sunt.

c) Firmis iuris praescriptis (cf. can. 1097 CIC) circa requisita ad licitam assistentiam matrimoniis, sacerdos delegatus, si non sit vicarius cooperator, facultate obtenta uti nequit nisi parochus vel loci Ordinarius, pro singulis casibus, licentiam quoque assistendi dederit, quae concedenda non est, nisi expletis omnibus, quae ius constituit pro libertate status comprobanda.

d) Si contigerit ut matrimonium contrahatur coram sacerdote, qui praescripta delegatione ad assistendum careat, matrimonium ex statuto huius Sacrosancti Concilii validum habendum erit, dummodo sacerdos non sit per sententiam excommunicatus vel interdictus vel suspensus aut talis declaratus, et matrimonium in Ecclesia vel oratorio publico celebretur.

Sacerdos autem, qui sine delegatione matrimonio assistere ausus fuerit, incurrit ipso facto in suspensionem a divinis, loci Ordinario reservatam. Sacerdos vero qui, etsi rite delegatus, sine debita licentia matrimonio assistere ausus fuerit, ab Ordinario loci congruis poenis puniatur.

14. [*Forma extraordinaria celebrationis matrimonii*]. Ad valide contrahendum matrimonium coram solis testibus extra periculum mortis, praeter condiciones praescriptas in can. 1098 CIC, requiritur:

a) ut petitio Ordinario loci facienda, si fieri possit, ommissa non fuerit, vel matrimonium non celebretur nisi post mensem ab interposita petitione sine responsione;

b) ut matrimonium non celebretur contra Ordinarii vetitum.

— 18 —

COMMENTARIUS

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII

De forma ordinaria. — Nullum dubium esse potest de necessitate retinendae formae substantialis celebrationis matrimonii. Attamen usum huius formae, prouti in Codice Iuris Canonici determinatur, in praxi haud leves difficultates quandoque genuisse omnes norunt qui ministerio paroeciali incumbunt aut causas matrimoniales ex defectu formae pertractant.

Maior enim pars nullitatum matrimoniorum ex formae defectu, hodie originem habet ex delegatione vel invalide concessa vel carente in sacerdote, qui nuptiis forma ordinaria contrahendis assistit. Praeterea nullitates habentur ob incertum munus sacerdotis assistentis, ob assistentiam rectoris ecclesiae non paroecialis vel cappellani militum, ob delegationem concessam extra fines competentiae delegantis, ob incertos paroeciae fines.

Aliquod remedium in quibusdam casibus attulit applicatio canonis 209 CIC de errore communi, praesertim post authenticam interpretationem datam die 26 martii 1952, qua declaratur praescriptum canonis 209 applicandum esse in casu sacerdotis qui matrimonio assistit sine delegatione. Sed neque haec interpretatio omnes tollit incertitudines, cum dubia habeantur circa limites et extensionem erroris communis.

Ad has diversas difficultates eliminandas, plures Episcopi in suis propositionibus ad Pontificiam Commissionem Antepreparatoriam Concilii diversas proponebant rationes. Quidam enim petebant ut melius definiretur applicatio canonis 209, vel ut eius usus prohiberetur; alii proponebant mitigationem praescripti de necessitate delegationis faciendae sacerdoti determinato ad matrimonium determinatum, alii proponebant ut forma celebrationis matrimonii non esset ad validitatem, sed solum ad licitatem; iterum alii, ut delegatio extendi posset ad omnes sacerdotes iurisdictione praeditos, vel ad quemlibet sacerdotem approbatum intra limites dioecesis, vel ad omnes sacerdotes, paroeciae quomodocumque addictos, et non solum ad vicarios paroeciales; quidam denique proponebant ut quodlibet matrimonium quocumque modo et loco coram aliquo sacerdote celebratum, vali-

dum esset (cf. *Acta et Documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando*, Series I, Appendix Voluminis II, pp. 166-174).

Cum Pontificia Commissio de disciplina Sacramentorum haec omnia bene perpendisset eorumque agnovisset fundamentum, solutionem quamdam praeparavit, quae bono communi et convenientiae iurisdictionis ecclesiasticae satisfacere posset.

In hac solutione 1) imprimis sustinetur necessitas formae substantialis pro validitate matrimonii, atque etiam ipsa celebratio tamquam functio propria parochi et loci Ordinarii.

2) Extenditur regimen delegationum. Quod si quis non videat necessitatem licentiae parochi, post obtentam delegationem, ad assistendum singulis matrimoniis, attendat oportet delegationes generales consulere quidem matrimoniorum validitati, non vero licitati, quippe quae postulet expletionem omnium quae ius constituit pro libertate status comprobanda.

Haec autem a parochi vel loci Ordinario vel de eorum auctoritate peragi debent.

Licentia igitur est pro quodam « nihil obstat » quominus matrimonium celebretur, omnino necessaria, ne ex nova inducta disciplina delegationum generalium, abusus irrepere possint.

Delegationes ad singula matrimonia, communiter licentiam quoque includunt; at delegationes generales solum iis in casibus, omnino extraordinariis, eam includunt, in quibus vel dignitas personae delegatae vel alia peculiaris circumstantia id suadeat.

3) Providetur ut matrimonium celebratum coram quolibet sacerdote, certis tamen condicionibus, sit validum, etiamsi hic delegatione careat. Ita practice excluditur usus erroris communis. Sed cum assistere matrimonio sine debita delegatione et licentia parochi vel Ordinarii sit res gravis, sacerdoti qui ita scienter (« ausus fuerit ») assistat, gravis poena statuitur.

De forma extraordinaria. — Forma substantialis in celebratione matrimonii, quia iure positivo ecclesiastico praescripta, generatim servanda est, nisi in aliquo casu iuri naturali opponatur. Dantur autem casus, nec rari, in quibus observatio formae substantialis ordinariae impossibilis est, sive absolute sive relative.

Tunc vero, ex principio quo lex humana cum gravi incommodo obligare non potest, obligatio eam servandi cessat, cum opponatur iuri naturali quo omnis homo gaudet; in quo conflictu, ius naturale praevalere debet; et matrimonium contractum non

servata forma a lege ecclesiastica praescripta, validum et licitum est.

Qua de causa, etsi per legem de forma substantiali ordinaria valde bono publico consulatur, ea tamen non est ita urgenda, ut nimis coarctet naturale ius contrahendi nuptias; secus lex nociva et perniciosa evaderet.

Ut hisce casibus occurratur, exceptiones a forma ordinaria in iurisprudencia SS. Congregationum efformatae sunt. Dein Decretum *Ne temere* et Codex Iuris Canonici (can. 1098) illas in leges traduxerunt.

Necessitatem statuendi hanc formam extraordinariam in missionibus, ipsa rerum adiuncta vehementer suadebant. Paulatim vero etiam in regionibus ubi hierarchia catholica ordinaria constituta est, applicationem invenit in pluribus casibus, in quibus, pro animarum salute, matrimonii celebratio urgeat, nec forma ordinaria canonica iniri possit nisi actus civilis praemittatur; cuius positioni graves difficultates atque etiam impossibilitates, plerumque obstant.

At in applicatione formae extraordinariae plures abusus fiunt. Ut enim alii diversi abusus omittantur, sufficiat prae oculis habere hos tantum casus: Casus minorum, qui forma extraordinaria contrahunt quia parochus, attento canone 1034, eorum matrimonio assistere non vult. — Casus coniugum qui nullitatem iam contracti matrimonii in tribunali probare non possunt et novum aliquando matrimonium forma extraordinaria contrahunt, inducti saepe a confessario, qui nullitatem eorum matrimonii cognoscit. — Casus coniugum, quorum alter est catholicus, alter baptizatus non catholicus, quibus Ordinarius matrimonium vetat quia, ob denegatas cautiones, dispensatio super impedimento mixtae religionis concedi non potest; hae personae contrahunt matrimonium forma extraordinaria.

Omnes abusuum casus unum commune habent: quod ea via disseminantur matrimonia clandestina, quae adeo severe reprobavit Concilium Tridentinum.

Ad hos abusus impediendos, et practice clandestinitatem tollendam, remedium opportunum in eo invenitur, ut haec matrimonia aliquo modo vigilantiae Ordinariorum subdantur, introducendo ut condicionem ad validitatem, recursum ad Ordinarium, quoties hic recursus fieri possit.

Hoc autem exoptabant plures Episcopi in suis propositionibus ad Concilium, quibus haec diversis modis postulare videntur

(cf. *Acta et Documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando*, Series I, Appendix Voluminis II, pp. 170-172).

Si innovatio prouti in Schemate proponitur introducatur, legislationis ordinatio melior fieri, publicum Ecclesiae bonum aptius conservari atque cum iure ad nuptias, quod singuli habent, satius componi videtur.

CAPUT V

DE PROCESSU MATRIMONIALI

Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, ut sollicite tueatur et stabilitatem sanctitatemque contractus et sacramenti matrimonii, et aeternam salutem eorum, qui matrimonium vel invalide contraxerint, vel solubili vinculo in detrimentum animae adstrictos se invenerint, disciplinam processus matrimonialis munimentis quibusdam vallare decernit. 5

At simul optatum expeditiorem cursum causarum matrimonialium obtinere cupit, ea tamen lege, ut hac etiam in re abusus praecaveantur.

15. [*De Tribunalium ordinatione*]. Ubique terrarum diffundatur praxis, hucusque ex iure particulari iam pluribus in locis vigens, constituendi Tribunalia Regionalia vel Interdioecesana, pro quibus idonei viri ad iustitiae administrationem a competenti auctoritate praeparandi et eligendi sunt. 10

Normae editae vel edendae de Tribunalium competentia diligentissime servantur, ne causae pertractentur coram iudicibus rerum personarumque ignaris. Ideo etiam forum peregrinorum in Urbe ne extendatur ad causas quae vinculum matrimoniale respiciunt. 15

Peculiari adprobatione Ordinarii tum proprii tum loci ubi Tribunal sedem habet, indigent procuratores ad lites et advocati, solis S. Consistorii advocatis exceptis. 20

Sancta haec Synodus commendat ut munus advocati gratuito exerceatur, oeconomica compensatione a Tribunali data.

At ubi id fieri nequeat, competens auctoritas ecclesiastica territorialis, ad incommoda varia praecavenda, normas praebet opportunas de honorariis accipiendis. 25

16. [*De processu summario*]. Haec sancta Synodus aliena non est ab augendis casibus exceptis a normis generalibus processu- libus, dummodo, servatis condicionibus processus summarii, novi casus definite dinumerentur. 30

17. [*De iure accusandi matrimonium*]. Placuit Sacrosancto Oecumenico Concilio ut ius accusandi matrimonium coarctetur,

tum quoad habilitatem illorum qui matrimonium accusare valeant, tum quoad tempus accusationis.

In iis vero legibus ferendis eluceat spiritus mansuetudinis Christi, qui semper aurea et perennis regula Ecclesiae est, et leges iudiciaque ecclesiastica informare debet. Attamen hominum malitiae ne indulgeatur.

18. [*Aliae iuris accommodationes*]. Accommodatio iuris canonici, quae in Revisione Codicis Iuris Canonici fieri oportet, inter desideratas emendationes capita sequentia imprimis consideret: causarum dispensationis super rato et non consummato celeriore pertractationem; maiorem uniformitatem in expediendis causis de solutione vinculi naturalis in favorem fidei; usum novorum mediorum technicorum.

Valde optatur, ut ius ecclesiasticum in re tam gravi fiat in dies ministerium veritatis et salutis animarum.

INSTRUCTIO PASTORALIS

DE PRAEPARATIONE NUBENDORUM AD MATRIMONIUM

19. [*Praeparationis momentum et necessitas*]. Sancta Mater Ecclesia statum coniugalem haud perperam iudicat et praedicat esse ex se « honorabile connubium in omnibus » (Hebr. 13, 4), a cuius provida praeparatione et recta ordinatione plurimum pendet non tantum ipsorum coniugum salus aeterna et temporalis felicitas, sed et bonum societatis civilis, morum candor et integritas in populo. 5

Familiae exordium et humanae ac civilis societatis fundamentum et principium, matrimonium videlicet, a Deo institutum et natura sua caractere sacro munitum, Christi auctoritate inter baptizatos ad Sacramenti dignitatem evectum est, atque factum Eius ineffabilis cum Ecclesia coniunctionis imago. 10

Matrimonium insuper, novi et permanentis status vitae primordium, caelesti regno aedificando servit tum supernaturali caritate coniugum tum procreatione et educatione filiorum, qui, baptismo Christi abluti, in Ecclesia peregrinante renati sunt. 15

Ad Sacramentum igitur, quod gratiam iuxta recipientis dispositiones confert, nupturientes ita se parent oportet, ut Christo per gratiam sacramentalem efficacius configurentur, et corpus Christi mysticum per eosdem aedificetur. 20

Porro autem status coniugalis in hac peregrinatione est status permanens, vitae communitatem inducens individuum et insolubilem, qui ideo peculiari modo est praeparandus, ut coniugibus sine discrimine fas sit in eum, per omnem vitam tenendum, introduci. 25

Nec desunt peculiare nostri temporis condiciones, quae futuros coniuges ad tantum opus vere sincereque paratos requirant. Matrimonium enim sat frequenter res est magis coniugum ipsorum quam familiarum, ac plus exigit a personali utriusque coniugis responsabilitate. 30

Immo constat naufragia matrimoniorum, quae praesenti aetate frequenter lugemus, multoties ex defectu debitae praeparationis oriri. 35

Patres igitur huius Sacrosancti Concilii Oecumenici sponso christianos invitant ut plenior sibi acquirant maturitatem, an-

tequam perpetuo foedere coram Deo et Ecclesia se coniungant; sperant etiam fore ut desiderium conscientiae christianae, quod hac nostra aetate inter christifideles diffunditur, eosque ad sanam de matrimonio doctrinam melius addiscendam impellit, perfectius expleatur.

Quare Sacrosanctum Concilium pastores animarum hortatur ne omittant omnem impendere curam in hoc gravissimo ministerio adiuvandi sponso. De iis enim, quae pastorem coniugum praeparationem spectant praeviamque matrimonio inquisitionem ut certitudo moralis habeatur nihil obstare validae et licitae matrimonii celebrationi, parochus spondere debet.

20. [*Ratio in praeparatione servanda*] – [*Praeparatio remota*]. Remotae quidem praeparationis initium ab ipsis fere vitae incunabulis sumitur. Adolescentes igitur et iuvenes, ea informantur disciplina in familia et in Ecclesia, qua dein sponsi bene animati paratique, ad statum coniugii ineundum accedant.

Pastores animarum frequenter in memoriam parentum aliorumque qui parentum locum tenent, revocent grave officium curandi filiorum educationem, ut in ipsis informetur homo interior, christianaque vita evolvatur.

Ad parentes imprimis pertinet tum prudenter et tempestive filios instituere quoad mysterium vitae propagandae, ita ut ii percipiant dignitatem et nobilitatem virium, quibus Creator hominem ditavit; tum curare ut filii discant in quo verus amor consistat, eum experiendo exercendoque erga familiares sodalesque studiorum et laboris.

21. [*De coniuge eligendo*]. Sponsi christiani eligant oportet coniugem, non caeco cupiditatis instinctu, vel alio minus nobili impulsu ducti, sed vero amore ac recto et sincero erga futurum coniugem affectu, eos fines in matrimonio prosequendo, propter quos illud est a Deo constitutum.

22. [*De matrimonii praeparatione spirituali*]. Praeparatio ad matrimonium peropportunam praebet pastoribus occasionem, non solum ad futuros coniuges instruendos, sed etiam ad fidem in qua baptizati sunt excitandam et amorem erga Christi Ecclesiam fovendum.

Etenim maternam Ecclesiae sollicitudinem eis manifestare potest itemque sensum divinum magni huius eventus revelare.

Memorari pariter potest Deum esse amorem atque a Deo humanum amorem procedere atque a Deo benedici et consecrari. Experiencia enim constat per praeparationem ad matrimonium corda futurorum coniugum ad revelationem totius mysterii christiani posse introduci. 5

Nupturientes igitur modo pastoralis ac semper benigno, tum pro institutione catechetica, tum pro praeparatione iuridica matrimonii, animarum curatores recipiant. Parochus sit cum iis benignus atque indulgentia et caritate plenus. Congruum concedat tempus ad fructuosum colloquium cum nupturientibus; saepe enim huiusmodi cum sacerdote colloquium plurimi stabilisque adiumenti est. 10

A Sacramento ne arceantur sine gravi causa fideles qui matrimonium contrahere contendunt. 1

23. [*De catechetica institutione*]. Catechetica institutio praebeatur iuxta locorum, personarum ipsarumque nuptiarum adiuncta, secundum normas a competenti auctoritate ecclesiastica tradendas. 15

Sacrosancta autem Oecumenica Synodus quaedam generalia sua auctoritate commendat: 20

a) Ea institutio complecti debet doctrinam de sacramento matrimonii, de gratia in sacramento collata et de sacramenti effectibus per totam vitam perdurantibus ad vitam christianam ducendam in sinu familiae atque in ipsa Ecclesiae communitate.

Matrimonii proprietates, fines, bona, recte illustrentur; doctrina pariter de libertate consensus accurate tradatur ac cetera proponantur, quae essentialiter afficiunt matrimonialem consensum, ut eum nupturientes dent considerate. 25

b) Huius institutionis moderatores parochi habeantur, vocatis in auxilium aliis etiam sacerdotibus et, si res postulet, etiam laicis viris vel feminis huic ministerio idoneis. 30

Igitur Sacrosancta Synodus valde probat industrias multarum synodorum dioecesanarum atque provincialium et Conferentiarum Episcopaliurn, quae libris et scriptis apte compositis vel aliis idoneis modis futuros coniuges edocere atque iuvare contendunt. 35

c) Sacrosancta Synodus catechesim peculiari modo commendat in regionibus ubi mixtae nuptiae sunt frequentiores. Tunc enim praesertim necesse erit ut coniuges ante nuptias celebrandas de matrimonio ipso eiusque proprietatibus essentialibus atque de praecipuis catholicae doctrinae capitibus et obligationi- 40

bus sufficienter instruantur, iidemque in cautionibus exigendis edoceantur quantum eadem caritati et paci coniugali fovendae conferant et quantum urgeat coram Deo et hominibus ut coniuges quod ante matrimonium libere promiserunt, fideliter praestent.

5 Neque post coniugii celebrationem cesset pastorum sollicitudo.

24. [*Praeparatio matrimonii iuridica*]. Parochi religiose servent canonicas praescriptiones circa investigationes peragendas ante matrimonium, ad videndum an aliquid obstet matrimonio
10 valide et licite contrahendo.

Nulla vero praetextu matrimonio assistant, neve sacerdotibus delegatis assistere permittant, nisi, servatis de iure servandis, constiterit sibi legitime de libero statu contrahentium.

25. [*Celebratio matrimonii liturgica*]. Pastores animarum denique summam habeant curam de parandis caeremoniis celebrationis matrimonii, ut dignitas, pietas, significatio ritus sacramentalis eluceat et, coniuges imprimis, sed etiam caeteri adstantes, actuosam participationem habeant.

Dies quoque anniversariae matrimonii digne celebrentur.

INDEX

	PAG.
Prooemium	7
Caput I: De impedimentis ad matrimonium	8
Caput II: De matrimoniis mixtis	10
Caput III: De consensu matrimoniali	13
Caput IV: De forma celebrationis matrimonii	15
Commentarius: De forma celebrationis matrimonii	17
Caput V: De processu matrimoniali	21
Instructio pastoralis: De praeparatione nubendorum ad matrimonium	23